

26.9.2018

Julkinen

Säätelymuutokset lisäävät sijoittajavastuuta pankkien tervehdyttämisessä

Kirjoittaja: Olli Mattinen, finanssianalytikko

- Vaateen asettamisen yhteydessä päätetään myös soveltamisajankohdasta
- MREL-vaateen kattamiseen kelpaavat myös alentamiskelpoiset velat
- Vaateen alitukset korjattava
- Suomessa tarvitaan omien varojen lisäksi maltillisesti alentamiskelpoisia velkoja

Pankkien ongelmatilanteiden hoitaminen on yleensä tullut kalliiksi, koska sijoittajavastuun toteutuminen on ollut puutteellista. Yleisesti on odotettu, että valtiot pelastavat ongelmiin ajautuneet pankit. Näin on myös yleensä tapahtunut ainakin riittävän isojen pankkien osalta ("too big to fail"). Pankkien ajautumista ongelmiin ei välttämättä pystytä estämään, mutta yhteiskunnalle aiheutuvia kustannuksia voidaan vähentää sijoittajavastuuta lisäämällä.

Sijoittajavastuun toteutuessa pankkien osakkeisiin sijoittaneet ja pankkien velkojat voivat menettää sijoituksensa kokonaan tai osittain tappioiden kattamiseksi. Tappioiden kattaminen ja velkojen konvertoiminen omaksi pääomaksi mahdollistaa yleensä myös uuden pääoman hankkimisen ja lisää pankin mahdollisuuksia säilyä toimintakykyisenä.

Vakavaraisuusvaateiden lisäksi pankkien on jatkossa täytettävä myös kriisinratkaisuviranomaisten asettamat omien varojen ja alentamiskelpoisten velkojen vähimmäisvaateet (MREL-vaateet). Näillä MREL-vaateilla (Minimum Requirement for Own Funds and Eligible Liabilities) parannetaan pankkien kriisinratkaisun onnistumisen mahdollisuuksia. MREL-vaatimusten tavoitteena on varmistaa, että ongelmatilanteissa pankilla on riittävästi leikkauskelpoisia varoja ja velkoja sen toiminnan tervehdyttämiseksi. MREL-vaateen määrittää kriisinratkaisuviranomainen

MREL-vaateiden asettaminen ja kriisinratkaisujen suunnittelu kuuluvat tehtäviä varten perustetuille kriisinratkaisuviranomaisille, joita ovat Suomen kansallinen Rahoitusvakausvirasto (RVV) sekä euroalueen yhteinen kriisinratkaisuviranomainen (SRB, Single Resolution Board).

Kriisinratkaisuviranomainen määrittää luottolaitoksille niiden konsolidoidun taloudellisen aseman perusteella MREL-vaateen. Konsolidoidun vaatimuksen lisäksi määritellään luottolaitoskohtaiset vaatimukset, joiden osalta on mahdollista saada tiukkojen kriteerien puitteissa poikkeuksia.

MREL-vaateen näkökulmasta pankit jaotellaan kriisinratkaisusuunnittelussa kriisihallintoon asetettaviin eli tervehdytettäviin ja konkurssimenettelyn piiriin kuuluviin. Kriisinratkaisuviranomainen ei julkista kumpaan ryhmään pankki kuuluu ja mitkä ovat pankkikohtaisesti asetetut MREL-vaateet. Luottolaitokset voivat julkistaa asetetut MREL-vaatimukset ja markkinoiden väärinkäyttöasetus edellyttää tietojen julkistamista, jos niillä voi olla huomattava vaikutus luottolaitoksen liikkeelle laskeman rahoitusvälineen arvoon. Käytännössä useimmat listatut pankit julkistavatkin heille asetetut vaatimukset.

Kriisihallintoon eli tervehdytettäväksi määriteltyjen luottolaitosten MREL-vaateen lähtötasona on 8 prosentin vähimmäisvakavaraisuusvaateen sekä lisäpääomavaatimusten yhteismäärä kerrottuna kahdella. Laskennassa on huomioitu Basel I lattia-säännöksen vaikutus. Tätä vaadetta voidaan tarkistaa ylös- tai alaspäin MREL-asetuksessa määritetyillä perusteilla. SRB on päättänyt soveltaa yleisesti 1,25 prosentin vähennystä oletustasoon nähden ja myös RVV käyttää samaa 1,25 prosenttiyksikön vähennystä. Lisäksi voidaan huomioida pankkikohtaisia tarkistusperusteita riittävän pääomatason asettamiseksi. Konkurssimenettelyyn määriteltyjen luottolaitosten MREL-vaateen lähtötaso on sama kuin niiden vähimmäisvakavaraisuusvaade.

EU:ssa on valmisteltavana vähimmäisomavaraisuusasteen huomioiminen MREL-vaadetta asetettaessa. Jatkossa tappioiden kattamisen ja uudelleenpääomittamisen määrää laskettaessa voidaan käyttää vähimmäispääomavaatimukseen pohjautuvaa määrää, mikäli se johtaisi korkeampaan MREL-vaateeseen kuin vakavaraisuusvaatimukseen pohjautuvaa määrää käytettäessä.

Vaateen asettamisen yhteydessä päätetään myös soveltamisajankohdasta

MREL-vaateen suuruus vaihtelee luottolaitoksittain ja kriisinratkaisuviranomainen tekee päätöksen vaateen suuruudesta kunkin luottolaitoksen kriisinratkaisusuunnitelman yhteydessä. Ensimmäisen kerran vaade asetetaan kriisinratkaisusuunnitelman valmistumisen yhteydessä ja sen jälkeen vaadetta tarkistetaan merkittävien muutosten ja kriisinratkaisusuunnitelman päivittämisen yhteydessä. Kriisinratkaisuviranomainen voi vaateesta päättäessään asettaa myös siirtymäajan vaateen voimaan tulolle. Luottolaitoskohtaisesta siirtymäajasta päätettäessä voidaan huomioida MREL-kelpoisten erien määrä ja vaateen asettamisajankohta suhteessa muihin luottolaitoksiin.

MREL-vaateen kattamiseen kelpaavat myös alentamiskelpoiset velat

26.9.2018

Julkinen

MREL-vaateen kattamiseksi voidaan käyttää luottolaitoksen omia varoja ja alentamiskelpoisia velkoja. Luottolaitoksen omien varojen määrä lasketaan luottolaitosten vakavaraisuuslaskentaa koskevien säännösten mukaisesti. Omien varojen määrä on sama kuin mitä vakavaraisuuslaskennassa käytetään.

Omien varojen ohella MREL-vaateen kattamiseksi kelpaavien velkojen perusvaatimuksena on, että niiden nimellisarvoa voidaan alentaa tappioiden kattamiseksi. Velkojen on täytettävä myös muut niille asetetut vaatimukset, jotta ne voidaan hyväksyä MREL-vaateen kattamiseen kelpaaviksi. Esimerkiksi alentamiskelpoisten velkojen on oltava täysin maksettuja eikä luottolaitos ole saanut antaa luottoa tai vakuutta velan hankintaa varten. Velkojen jäljellä olevan juoksuajan on oltava vähintään vuosi ja velat eivät voi perustua johdannaissopimuksiin. Velat eivät myöskään voi perustua korvattaviin talletuksiin eikä luottolaitos ole voinut antaa velasta vakuutta tai takausta.

Valmisteilla on myös lakiehdotus, jossa luottolaitosten ja sijoituspalveluyritysten velkojen maksunsaantijärjestystä selkeytetään. Maksunsaantijärjestykseen lisätään elvytys- ja kriisinratkaisudirektiivin muutoksen vaatima uusi velkaluokka ja EU-lainsäädännön vaatima oikeus sopia rahoitusvälineen sijaisuudesta konkurssissa. Jatkossa pankit voivat laskea liikkeeseen uudentyypistä vakuudetonta velkaa, joka asettuu etuoikeusjärjestyksessä alisteisen velan (junior) ja parhaimman laatuisen velan (senior) väliin (ns. non-preferred senior debt). Tähän uuteen velkaluokkaan kuuluvan velan lainaehtojen tulee täyttää asetetut perusvaatimukset ja niissä tulee myös mainita, että rahoitusväline kuuluu juuri tähän luokkaan. Muutoksen tavoitteena on osaltaan tehostaa ja selkeyttää sijoittajavastuun toteutumista kohdistamalla alaskirjauksia tähän uuteen velkaluokkaan eikä seniorivelkoihin tarvitsisi välttämättä koskea.

Vaateen alitukset korjattava

Jos luottolaitoksen MREL-kelpoiset varat laskevat alle kriisinratkaisuviranomaisen asettaman vaateen, luottolaitoksen on ilmoitettava asiasta kriisinratkaisuviranomaiselle ja esitettävä suunnitelma vajeen täyttämiseksi. Jos vaje pystytään täyttämään, kriisinratkaisuviranomainen voi asettaa määräajan vaateen täyttämiseksi.

Jos luottolaitoksen esittämä suunnitelma vajeen kattamiseksi ei ole toteuttamiskelpoinen tai vajetta ei pystytä täyttämään, kriisinratkaisuviranomainen voi viimeisenä keinona käynnistää arviointimenettelyn kriisihallintoon asettamisen edellytyksistä.

Suomessa tarvitaan omien varojen lisäksi maltillisesti alentamiskelpoisia velkoja

Suomessa pankkisektori on hyvin pääomitettu ja vakavaraisuussuhdeluvut ovat selvästi eurooppalaista keskitasoa parempia. Omat varat kattavatkin vakavaraisuusvaateen lisäksi merkittävän osan myös MREL-vaateesta ja uusien alentamiskelpoisten velkojen tarve pankkisektoritasolla jää maltilliseksi.

Koko pankkisektorin yhteenlasketuilla luvuilla voidaan karkeasti arvioida tarvetta laskemalla pankkisektorille vaade kriisinhallintoon kuuluvien luottolaitosten tällä hetkellä käytössä olevalla oletuskaavalla. Pankkisektoritasolla alentamiskelpoisten velkojen tarpeeksi saadaan kesäkuun 2018 lopun luvuilla karkeasti arvioiden pari miljardia euroa. Pankit ovat jo laskeneet liikkeelle velkoja vaateen kattamiseksi. Pankkien luokittelu kriisinhallinnon ja konkurssimenettelyn piiriin vaikuttaa alentamiskelpoisten velkojen lopulliseen tarpeeseen.